

Romové v českých zemích ve 2. polovině 20. století (se zaměřením na Královéhradecký kraj)

Prameny:

Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond Svaz Cikánů a Romů – krajský výbor Hradec Králové, 1969-1973.

Literatura:

ACTON, Thomas – VONDRÁČEK, Pavel – GALLANT, David. *Romové*. Praha: Svojtka & Co., 2000. 48 s.

BALVÍN, Jaroslav. Z historie Romů v českých zemích. In: *Listy* 26, 1996, č. 2, s. 86-90.

ČERNÁ, Milena et al. *Černobílý život*. Praha: Gallery, 2000. 176 s.

DANIEL, Bartoloměj. *Dějiny Romů: vybrané kapitoly z dějin Romů v západní Evropě, v Českých zemích a na Slovensku*. Olomouc: PedF UP, 1994. 199 s.

DAVIDOVÁ, Eva. *Romové a česká společnost: hledání domova, porozumění a vzájemného soužití*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. 89 s.

DAVIDOVÁ, Eva. *Cesty Romů 1945-1990 – Romano drom. Změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 273 s.

DAVIDOVÁ, Eva – UHEREK, Zdeněk. *Romové v československé a české společnosti v letech 1945-2012: národnostní struktura, specifika romské rodiny a migrací*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2014. 77 s.

DONERT, Celia. Creating 'Citizens of Gypsy Origin': Ethnicity, Planning and Population Control in Socialist Czechoslovakia. In: *Zukunftsvorstellungen und staatliche Planung im Sozialismus: Die Tschechoslowakei im ostmitteleuropäischen Kontext 1945-1989. Vorträge*

der Tagung des Collegium Carolinum in Bad Wiessee vom 22. bis 25. November 2007.
München: R. Oldenbourg Verlag, 2010, s. 89-114.

DVOŘÁK, Tomáš – VLČEK, Radomír – VYKOUPIIL, Libor (edd.). *Milý Bore-: profesoru Ctiboru Nečasovi k jeho sedmdesátým narozeninám věnují přátelé, kolegové a žáci.* Brno: Historický ústav AV ČR, Historický ústav FF MU, Matice moravská, 2003. 405 s.

FIALOVÁ, Ludmila. Národnostní skladba obyvatelstva České republiky podle okresů v letech 1950-1990 (statistický přehled). In: *Slezský sborník* 3-4, 1994, s. 254-269.

FRANCEK, Jindřich. Z dějin perzekuce Romů. In: *Puls*, 1989, č. 5, s. 23-24, 32.

FRASER, Angus M. – MIKLUŠÁKOVÁ, Marta. *Cikáni.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. 374 s.

GJURIČOVÁ, Jitka. *Na okraji: Romové jako objekt státní politiky.* Praha: Themis, 1999. 63 s.

HORVÁTHOVÁ, Jana. *Základní informace o dějinách a kultuře Romů.* [Praha]: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, [1999]. 51 s.

HORVÁTHOVÁ, Jana. *Kapitoly z dějin Romů.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 84 s.

HRU. Bibliografie romské problematiky v Demografii v letech 1962-1997. In: *Demografie. Revue pro výzkum populačního vývoje* 40, 1998, č. 3, s. 211-213.

HUDECOVÁ, Dagmar. *Kdo jsou romové.* Plzeň: Krajský pedagogický ústav, 1990. 17 s.

CHALUPA, Petr – HÜBELOVÁ, Dana. Romské etnikum na našem území. In: *Biologie, chemie, zeměpis* 17, 2008, č. 2, s. 98-102.

JAKOUBEK, Marek. *Romové – konec (ne)jednoho mýtu. Tractatus culturo(mo)logicus.* Praha: BMSS-Start, 2004. 317 s.

JAKOUBEK, Marek (ed.). *Cikáni a etnicita.* Praha: Triton, 2008. 408 s.

JAKOUBEK, Marek – JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka (edd.). *Romové a cikáni – neznámí i známí. Interdisciplinární pohled.* Voznice: Leda, 2008. 342 s.

JAKOUBEK, Marek – JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka (edd.). *Cikánské skupiny a jejich sociální organizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. 359 s.

JAMNICKÁ-ŠMERGLOVÁ, Zdeňka. *Dějiny našich cikánů*. Praha: Orbis, 1955. 108 s.

JP. Náročné úkoly komise: v Hradci Králové žije 645 cikánských obyvatel. In: *Pochodeň* 71, 9. 4. 1982, č. 84, s. 3.

JUROVÁ, Anna. *Rómská problematika 1945-1967. Dokumenty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1996. 1034 s.

JUROVÁ, Anna. Politika násilnej asimilácie Rómov v 60. rokoch. (Pokus Rómov o zapojenie do demokratizačného procesu). In: *Pokus o reformu v roku 1968. (Historicko-politologické pohľady)*. Banská Bystrica: TRIAN, 1999, s. 157-165.

KALEJA, Martin – KNEJP, Jan (edd.). *Mluvme o Romech = Aven vakeras pal o Roma*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009. 199 s.

KALEJA, Martin et al. *Romové – otázky a odpovědi v českém a slovenském kontextu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2012. 202 s.

KELLER, Jan. Romové – v bludném kruhu stigmatizace. In: KOSCHMAL, Walter – NEKULA, Marek – ROGALL, Joachim. *Češi a Němci: dějiny – kultura – politika*. Praha: Paseka, 2002, s. 273-276.

KOUDELKA, Josef – GUY, Will – MÍKA, Tomáš. *Cikáni*. Praha: Torst, 2011. 165 s. [Tato kniha je upravenou a rozšířenou verzí původní makety knihy *Cikáni*, připravené Josefem Koudelkou a Milanem Kopřivou v roce 1968].

KOVÁŘOVÁ, Martina. *Situace Romů v českých zemích v letech 1945-1997* [rukopis]. Brno: [s. n.], 2001. 26 s.

KOZÁKOVÁ, Karolína – MACHÁLKOVÁ, Elina. *Memoáry romských žen. Karolína: cesta životem v cikánském voze. Elina: sága rodu Holomků*. Brno: Muzeum romské kultury, 2004. 125 s.

KRAMÁŘOVÁ, Jana – STEINER, Jakub – RAMAJZLOVÁ, Zuzana – ŠIMÁČEK, Martin. *(Ne)bolí. Vzpomínky Romů na válku a život po válce.* [Ed. výpovědí pamětníků]. Praha: Člověk v tísní, 2005. 149 s.

LHOTKA, Petr. Vznik Svazu Cikánů-Romů v ČSR. In: *Bulletin*, 2000, č. 9, s. 43-49.

LHOTKA, Petr. *Svaz Cikánů-Romů 1969–1973: doprovodná publikace k výstavě Muzea romské kultury „Svaz Cikánů-Romů (1969–1973) – z historie první romské organizace v českých zemích“.* Brno: Muzeum romské kultury, 2009. 27 s.

MACHAČOVÁ, Jana. Historické aspekty sociální pozice romského etnika v České republice po roce 1945 (přehled poznatků). In: *Slezský sborník*, 1994, č. 3-4, s. 228-237.

MACHAČOVÁ, Jana – MATĚJČEK, Jiří (edd.). *Národnostní menšiny a jejich sociální pozice ve střední Evropě. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 5. – 6. 10. 1999 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě.* Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě, 1999.

MH. Zodpovědně proti lhostejnosti. In: *Nové Hradecko* 15, 1. 5. 1973, č. 18, s. 5.

MIKO, Václav. *Skvrna Evropy.* Brno: Tribun EU, 2009. 80 s.

MOŠNA, František. Romové v minulosti a dnes. In: *Učitelství noviny* 100, 1997, č. 34, s. 15-16.

NEČAS, Ctibor. *Společenská problematika Romů v minulosti a přítomnosti.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992. 97 s.

NEČAS, Ctibor. Kdo jsou Romové aneb problematika jedné etnické menšiny v ČR. In: *Přednášky a besedy z 27. běhu LŠSS [Letní školy slovanských studií] 2*, 1994, s. 86-88.

NEČAS, Ctibor. Memoráty jako zdroj informací o dějinách Romů. In: *Romano džaniben* 1, 1994, č. 1, s. 22-25.

NEČAS, Ctibor. Romská menšina v České republice. In: *Přednášky a besedy z 28. běhu LŠSS [Letní školy slovanských studií] 3*, 1995, s. 57-64.

NEČAS, Ctibor. Dininy podobizny Romů. In: *Romano džaniben* 7, 2000, č. 1-2, s. 58-61.

NEČAS, Ctibor. Normativní akty o cikánech v proměnách času. Od proticikánských dekretů Marie Terezie do zrušení platnosti zákona o potulných cikánech. In: CHOCHOLÁČ, Bronislav – MALÍŘ, Jiří. *Pocta Janu Janákovi: předsedovi Matice moravské, profesoru Masarykovy univerzity věnují k sedmdesátinám jeho přátelé a žáci*. Brno: Matice moravská, 2002, s. 149-157.

NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5., dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. 129 s.

NEČAS, Ctibor. *Historický kalendář. Dějiny českých Romů v datech*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 98 s.

NOSKOVÁ, Helena. Romové v pohraničí českých zemí po druhé světové válce. In: *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Prof. PhDr. Nině Pavelčíkové, CSc., k narozeninám*, 2009, č. 16, s. 295-305.

NOVÁČEK, Josef. *Cikáni včera, dnes a zítra*. Praha, 1968.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Některé aspekty současné struktury romského obyvatelstva českých zemí ve světle historického vývoje po roce 1945. In: *Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a v zemích střední Evropy v 90. letech XX. století*. Opava, 1998, s. 257-264.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Pokusy o asimilaci romského etnika českých zemí a proces likvidace tradiční kultury ve 20. století. In: *Studie k sociálním dějinám = Studien zur Sozialgeschichte. Konference Vývoj obecné kultury, kultivace a dekulтивace společnosti českých zemí 1800-2000. Praha, 15. – 16. září 2004*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy et al. 11, 2004, s. 178-183.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. *Romové v českých zemích v letech 1945-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004. 183 s.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Některé obecné problémy koncepce vztahu komunistického režimu k menšinám v letech 1948-1989 (na příkladu romského obyvatelstva ČSR). In: *K problémům menšin v Československu v letech 1945-1989. Sborník studií*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005, s. 139-214.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Vliv poválečných migrací a urbanizace na možnosti integrace Romů. In: KOKOŠKOVÁ, Zdeňka – KOCIAN, Jiří – KOKOŠKA, Stanislav. *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody: sborník z konference k 60. výročí konce druhé světové války*. Praha: Národní archiv, 2005, s. 239-242.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Problém vzdělanosti Romů – historický pohled. In: NOSKOVÁ, Helena – BEDNAŘÍK, Petr (edd.). *Národnostní menšiny, multikulturalita, vzdělávání*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2010, s. 163-171.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Romové. Příběhy Antonína a Bartoloměje Daniela – prvních představitelů romských elit. In: *Člověk na Moravě ve druhé polovině 20. století*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2011, s. 316-329.

PETRÁŠ, René. Menšiny v Československu 1945-1989. In: *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989. Sborník příspěvků*. Praha: Karolinum, 2004, s. 240-280.

PETRÁŠ, René. Právo a romské kočování v českých zemích – historický přehled. In: *Migrace, tolerance, integrace II. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 20. a 21. září 2005 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*. Opava: Slezské zemské muzeum, Slezský ústav, 2005, s. 210-219.

PETRÁŠ, René. Cikánská/romská otázka v Československu na počátku komunistického režimu a návaznost na starší vývoj. In: *Právněhistorické studie* 38, 2007, s. 225-247.

PIVOŇ, Rastislav. Několik poznámek o vzdělávání Romů v Československu. In: GONĚC, Vladimír – CHAIR, J. M. (red.). *Česko-slovenská historická ročenka*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 151-155.

POLÁK, J. Cikáni – naši spoluobčané. In: *Zpravodaj MěstNV v Hradci Králové* 10, 1979, č. 19, s. 10-12.

Romové = O Roma. Tradice a současnost = Angodes the akának. Brno: SVAN, Moravské zemské muzeum, Muzeum romské kultury, 1999. 90 s.

Romové – reflexe problému: soubor textů k romské problematice. Praha: SOFIS, 1997. 106 s.

Romové v České republice (1945-1998). Praha: Socioklub, 1999. 558 s.

ROUS, Jiří. *Romové – vhled do problému*. Brno: Kabinet MV, 2003. 51 s.

RYBÁŘ, Radovan. *Společenské soužití s národnostními menšinami (Romové)*. Brno: CERM, 2000. 28 s.

ŘEHŮRKOVÁ, Věra. Cenná pomoc. O práci komisí pro otázky cikánského obyvatelstva. In: *Pochodeň* 66, 24. 10. 1977, č. 251, s. 3.

ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme – jde o to jak: dějiny, současná situace, kořeny problémů, naděje společné budoucnosti*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2000, ©1998. 149 s.

SOKOLOVA, Vera. *Cultural politics of ethnicity: discourses on Roma in Communist Czechoslovakia*. Stuttgart: Ibidem-Verl., 2008. 300 s. (Soviet and post-Soviet politics and society. 82).

SOMMER, Karel. Poznámky k problematice výzkumu cikánské (romské) otázky v Českých zemích po roce 1945. In: *Slezský sborník. Acta Silesiaca. Čtvrtletník pro vědy o společnosti* 94, 1996, č. 3, s. 246-252.

SOUKUPOVÁ, Blanka. Vlast a domov u autochtonních národnostních menšin v českých zemích. (Na příkladu strukturované židovské, německé a romské menšiny). In: *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*. Praha: Ermat, 2008, s. 73-82.

Soupis pramenů k dějinám Romů. Praha: Státní ústřední archiv, 1993. 36 s. Retroinformace; 6.

SPURNÝ, Matěj. *Nejsou jako my: česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960)*. Praha: Antikomplex, 2011. 373 s.

SRB, Vladimír. Některé demografické, ekonomické a kulturní charakteristiky cikánského obyvatelstva v ČSSR 1980. In: *Demografie* 26, 1984, s. 161- 178.

SRB, Vladimír. Demografický profil československých Romů. In: *Český lid* 72, 1985, s. 139-148.

SRB, Vladimír. Koncentrace a urbanizace cikánů v Československu. In: *Český lid* 73, 1986, s. 86-92.

SRB, Vladimír. Soupisy a sčítání Cikánů – Romů v Československu v letech 1947-1980 a odhady jejich počtu do roku 2000 resp. 2020. In: *Historická demografie* 11, 1987, s. 189-205.

SRB, Vladimír. Národnostní orientace československých Romů při sčítání lidu 1970, 1980 a 1991. In: *Slezský sborník. Acta Silesiaca. Čtvrtletník pro vědy o společnosti* 95, 1997, č. 4, s. 314-319.

SUS, Jaroslav. *Cikánská otázka v ČSSR*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1961. 126 s.

ŠABACKÁ, Božena. *Problematika cikánského obyvatelstva*. Brno, 1970.

ŠUMICHRASTOVÁ, Libuše et al. *Úloha OKS při výchově a převýchově cikánského obyvatelstva*. Praha, 1977.

VAŠEK, František. Romové v dějinách. In: *Bulletin Muzea romské kultury* 7, 1998, s. 23-25.

WAAGEOVÁ, Eliška – SCHUSTER, Michal. *Jom ha-šoa: mít své místo*. Praha: Institut Tereziánské iniciativy, 2014. [28] s.

Zákon o trvalom usídlení kočujících osob zo 17. oktobra 1958. In: *Romano džaniben* 1, 1994, č. 4, s. 41-51.

ZAPLETAL, Tomáš. Přístup totalitního státu a jeho bezpečnostních složek k romské menšině v Československu (1945-1989). In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, sv. 10, 2012, s. 13-83.

Z činnosti komise pro řešení otázek cikánského obyvatelstva. In: *Zpravodaj MěstNV v Hradci Králové* 7, 1980, č. 12, s. 6.

ŽÁČEK, Rudolf. Politika československého státu vůči národním menšinám v letech 1945-1948 = Polityka państwa czechosłowackiego w stosunku do mniejszości narodowych w latach 1945-1948. In: *Mniejszości narodowe na Śląsku Cieszyńskim dawniej i dziś. Referaty wygłoszone na międzynarodowej konferencji naukowej, która odbyła się 4. 10. 2001 w Czeskim Cieszynie = Minulost a současnost národnostních menšin na Těšínku. Sborník referátů z mezinárodní vědecké konference, konané dne 4. 10. 2001 v Českém Těšíně*. Český Těšín: Pedagogické centrum pro polské národnostní školství, 2001, s. 83-102.